

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Učiteljstvo — resen stan!“ — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravnništva.

„Učiteljstvo — resen stan!“

II.

Redovne, samostanske šole so tisti ideal, po katerem hrepeni in steza svoje dolge roke naš „ne-učitelj-učitelj“. Seveda, v dosego tega namena se mu je pa zdelo neobhodno potrebno z onim pamfletom udariti po mučeniškem učiteljskem stanu, da bi izpodkopal njega ugled, potrebo in veljavo med priprostim narodom. Med tem ko udriha ta grdi dopisun še gršega „Novega Lista“ po učiteljskem stanu in po posameznikih našega stanu, pa povzdiguje hkrati v deveta nebesa redovne in samostanske šole.

Oglejmo si pobliže, kako se vzgaja naša mladina v teh šolah. Nehote nam je prišel pri tej priliki na misel imeniten članek o vzgoji v sirotiščih, ki ga je priobčila vrla „Slovenka“*) v X. zvezku lanskega leta. Ker se vzgaja mladina po vseh redovnih šolah po istem kopitu in isti „metodi“, zato ne bo odveč, da ponatisnemo ta imenitni članek, v katerem se natanko karakterizuje vzgoja otrok v vseh redovnih in samostanskih šolah. Pripomnimo še, da so te misli sad lastnih izkušenj in lastnega razmotrivanja pisateljice tega članka. Evo ga:

„Sirotišnice — tu bodi govora izključno le o dekliških sirotišnicah — se navadno izročajo v vodstvo različnim redovnicam, pred vsem usmiljenim sestram. Ni mi na misli, napadati redovni stan kot tak, a po mojem prepričanju redovne sestre v obče niso zmožne in niso pripravne za vzgojevanje osirotelih deklic.

Kolikor sem se imela priliko prepričati, ima vsako večje sirotišče svojo domačo šolo, kjer poučujejo domače moči t. j. redovnice. Te moči pa se često rekrutujejo — vsled pomanjkanja izprašanih učiteljic-redovnic — iz redovnih oseb, ki nikakor niso vsposobljene za učiteljski poklic. Tako mi je dobro znano, da v mnogih sirotiščih, ki jih vodijo usmiljenke, v nižjih razredih poučujejo sestre, ki so dovršile tečaj za vrtnarice, ali mogoče k večjemu eno ali dve leti učiteljšča. Da take osebe navadno nimajo potrebnega pedagoškega znanja in zmožnosti — ne glede na nezakolitost, da se jih pripušča k poučevanju — je več nego umevno. K temu pride še, da te zasebne šole ne stojijo skoro pod nikakim javnim nadzorstvom, kar nikakor ni v večjo korist pravih in

postavnih šolskih razmer. Pred vsem se v teh šolah otroke muči z dolgimi vsakournimi molitvami. Prav je, da otroci pred in po pouku skupno opravijo kratko molitev; a odrediti od vsake ure eno četrt za molitev, to pa je vsekako nepravilno in, brez ozira na čas, zgubljen za pouk — škodljivo, ker se otrok posebno v molitvi rad utruja ter potem s tem manjšo živahnostjo in zanimanjem sledi pouku.

Pa tudi simpatija in antipatija igrata v teh šolah veliko in ne baš ugodno ulogo. Učenke so ne le v šoli, marveč tudi zunaj iste v nekaki neprestani zvezi z učiteljico ter so tudi za vsa dejanja izven šolskega pouka odgovorne svojim učiteljicam in takorekoč v njih popolni oblast. In ker so redovnice sila stroge glede obnašanja, a istotako sila enostranske in nerazsodne, se bujno razvija prilizovanje, hinavščina in ovađuštvo, sosebo v višjih razredih. Marsikak značaj se zastrupi že v početku.

Sploh je ves pouk preveč omejen in enostransk, ker učiteljice nimajo prilike, da bi si popolnjevale znanje ter razširjale duševno obzorje. V višjih razredih sosebo nikakor ni dovolj, da učenke predelajo šolske knjige, marveč je velikanskega pomena, da jim učiteljica v tem še marsikaj pojasni iz lastnega svojega znanja in opazovanja, ter popolnjuje vrzeli, ki jih pušča zgolj šolska izobrazba. A redovnice-učiteljice navadno same ne vedo družega, nego kar so se naučile iz šolskih knjig; saj je velika večina njih izšla iz sirotišča ter ni nikdar imela prilike nepristransko razmotrivati življenje, občevati z izobraženimi ljudmi ali se baviti z višjimi vedami; saj niti čitati ne smejo ničesa razun nabožnih knjig.

Vendar pa imajo te šole pred vsem to dobro stran, da se v njih ne gleda samo na to, če se je otrok naučil, marveč se skrbijo za to, da se je tudi naučil, ne izprašuje se za red, marveč za to, da se prepriča, da-li učenka res zna svojo nalogo.

Domače šole v sirotišnicah še torej kolikor toliko odgovarjajo svojemu namenu v obče. Mnogo žalostnejše pa so splošne razmere v sirotiščih. Največja, kardinalna napaka tiči v tem, da redovne sestre, od prednice pa do najzadnje sestre-podajalke v kuhinji — nimajo izobrazbe in razsodnosti, ki bi jo neodoljivo morale imeti v vršenju svoje važne in težke naloge. Iz večine izidejo usmiljene sestre iz kmetskega stanu in iz sirotišnic, neizobražene so torej in v vsakem oziru nesposobne, da bi vspešno vodile vzgojo pri toliko, često 120 in več otrocih. Manjka jim temelj, na katerem bi gradile — manjka jim pravi,

*) „Slovenka“ prav toplo priporočamo slovenskim učiteljicam in učiteljem. Uredn.

globoki smisel za stvar, manjka vseobsežno, popolno poznavanje važnosti in pomembnosti svoje naloge. Neuke pridejo k kongregaciji in to tembolj, ker pristopajo več ali manj mlade, neizkušene, potem pa se jih v noviciatu dresira le k slepi totalni pokorščini, k neprestani molitvi in raznim duhovnim vajam ter se stori vse mogoče, da se v njih zatre vsako individualno, samostojno, svobodno mišljenje, zatre vsaki pristno človeški čut, zabranjuje se jim vsaka nadaljna realna izobrazba; saj jim je najstrožje in docela prepovedano vsako posvetno znanstveno ali leposlovno čtivo; skuša se jim čimbolj vzbuditi sovraštvo in gnus do vsega občečloveškega, z eno besedo: vporablja se vsa sredstva, da se v njih zamori človek ter da ostanejo samo usmiljene sestre, ali pravzaprav nekaki stroji, ki delujejo pod vodstvom višjih ter tudi ne store nič več in nič drugega, nego ono, kar se ravno da ukazati. Saj se jih uči, da je vsako delovanje po svoji lastni volji in lastnih željah brez vsake vrednosti in cene, celo grešno, da pa je življenje v neprestani absolutni pokorščini edino pravo in zaslužno. Tako se jih preparira za duhovni poklic, tako skuša vse njih misli in čustva koncertovati v nabožnost. Kako se to strinja s tem, da je Bog sam podaril človeku svobodno voljo in v nje vodstvo tudi vsakemu posamezniku potreben razum, katerega ni smeti zakopati ali ubiti, marveč ga gojiti in spopolnjevati — o tem prepuščam sodbo poklicanejšim. Toliko pa vem in sem prepričana, da je tako pripravljanje morda primerno za one redovnice, ki niso v prav nikaki dotiki s svetom ter njih delovanje nikakor ne sega črez samostanske zidove, kakor n. pr. karmelitarice — a nikdar in nikoli ni tako pripravljanje primerno za one duhovne sestre, ki se imajo baviti z vzgojevanjem otrok v sirotišnicah.*)

Menda 95 odstotkov deklet mora s 14. in 15. letom zapustiti sirotišče ter iti v svet za kruhom, in namen takih zavodov je vendar ta, da vzgoji in izobrazijo osirotelo deco v koristne ude človeške družbe ter jo v vsakem oziru pripravi in vsposobi za vsestransko samostalnost v svetu. Saj večina deklet, ki pridejo iz sirotišča, stoji v širšem svetu docela osamljena, nimajo žive duše, h kateri bi se zatele, ki bi jim bila opora, soseben v šibki mladosti. Dekle mora torej v sebi sami nositi vse zmožnosti, duševne in telesne; nje značaj, nje mišljenje mora biti jasno, trdno in zavedno, sicer gorje jej! O prvem koraku iz zavoda se spodtakne, da potem vedno niže pada in nikdar več ne vstane, in Bog ve, kako žalosten konec jo čaka. A duhovne sestre vzgojevateljice ne poznajo sveta, ali ga vsaj nočejo poznati, ter žive v megljenih nabožnih sferah, iz katerih doli pripravljajo izročeno jim deco za bodoče življenje na isti način, kakor so nje pripravljali za duhovni stan. Dan za dnem, leto za letom mineva, in mnogokateri gojenki doteka čas, ko bo z malo culico morala zapustiti zavod ter iti za kruhom. A nikogar ni, ki bi se zmenil za to, ki bi dotičnicam razjasnil življenje in vse njegove pojave ter jo opozoril na toliko in toliko važnih stvari, s katerimi neobhodno treba računati zunaj v svetu ter biti nanje pripravljen, da nas ne obvlada osoda trenutka ali sila slučaja. Ne, v sirotišču se živi neprestano dalje po redovnem receptu, sveta ko

da ni, ali pa se ga istoveti s peklom, kateremu naj pač nihče ne hodi v bližino.

Nič ni bolj osodepolnega, temnega, nego trenotek, ko prestopi osirotelo dekle sirotiščni prag ter stopi v življenje. Mogoče je štiriletna prišla v zavod ter preživela ondi dobo 10 let ali več. A v vsem tem času se ni naučila družega, nego čitanja in pisanja ter nekaj molitev na pamet. Družega absolutno ne zna. Niti delati je niso naučili tako, da bi bila porabna za kako boljšo službo, ker niti v tem oziru sirotišče ni vršilo svoje naloge, ker vedne pridige o zatajevanju in najmračnejšem glupem tercijalstvu ter nedostojno, pretirano strogo, surovo postopanje zamoré v deklicah ne le vsak istinit, pristen nabožen čut, marveč tudi veselje, voljo in interes do vsakršnega dela. V obče sirotišča — vsaj meni je znano tako sirotišče — nikakor ne gledajo in ne delujejo na to, da bi se deklice vsposobile za to ali ono stroko. Sistematično se deklet ne uči nobenega dela. Dekle, ko izostane iz šole, ali krpa stare cunje, ali pomiva posodo, lupi krompir in trebi solato v kuhinji, ali hodi z deklami na polje in po mestu s „kareto“ po pomije za prašiče, ali se muči v kuhinji s pranjem, ali pa se jo ves dan pošilja z raznimi naročili po mestu. O tem ji nihče nič ne pojasni in ne razlaga dela. Nauči se jo le od slučaja do slučaja vsakemu opravi v toliko, da se jo zamore izrabljati. Ko pride torej v svet, sprejeti mora najnižje službe ali pa iti v tovarno. Niti zunanje se ne civilizira deklet, in o odhodu iz sirotišča se ne znajo niti gibati, niti ne znajo govoriti, celo jesti ne; kmetiško dekle, ki mogoče ni še videlo mesta, je glede omike ter sploh v vsakem oziru na 50krat višji stopinji.

To pa ni čudno, saj si v sirotišču podajajo roke neizobraženost, nevednost in najmračnejše tercijalstvo. Mesto, da bi se učilo dekleta vestnemu motrenju in jasnemu razmišljanju, velevala se jim topo, hinavsko obračanje oči v tla in tercijalsko povešanje glave. Mesto, da bi se dekleta vodilo in navajalo k čitanju, pa bornirane sestre ničesar ne sovražijo bolj nego knjigo, ki ni „življenje svetnikov“ ali kaj enakega. Vem slučaj, ko se je gojenki, ki je rada čitala knjige, znanstvene in leposlovne vsebine, ki je bila sicer v vsakem oziru pohvalnega vedenja, le da se sestram ni hinavski laskala ter se jim ni usiljevala — v neki sirotišnici reklo, da se je ne more več obdržati v zavodu, naj gre od koder je prišla! Prednica jo je o tem svareče in patetično vprašala: „Ali ti kdaj vidiš kako sestro čitati drugo knjigo, razun molitvene? . . .“ Preje že pa je isto dekle po strogem ukazu moralo vprico sestre-učiteljice vreči v ogenj cel letnik „Slovana“, katerega je prineslo kot spomin na rajnega očeta seboj v sirotišče. — V isti sirotišnici je tudi rekla neka sestra-učiteljica, da so knjige družbe sv. Mohorja pohujšljive in jih dekleta ne smejo čitati.

Kako pretirano in mračnjaško vzgojujejo usmiljene sestre, priča tudi okolnost, da je med gojenkami najstrožje prepovedano vsako osebno prijateljstvo. V boljšo ilustracijo razmer, ki vladajo v sirotiščih naj navedem še to, da se deklicam v šoli in zunaj šole predbaciva revščina njih umrlih starišev ali pa sorodnikov, ter celo grehi istih; in tega ne delajo sogojenke, marveč sestre same. Seveda potem tudi med gojenkami dobivajo vpliva taki lepi vzgledi.

Tudi se gode mnoge krivice; tako n. pr. ima skoro vsaka sestra svoje „izvoljenke“, katerim vse oprošča ter

*) Pripomniti moram, da, kar je inteligentnejših in razumnejših sester, pridejo navadno v bolnišnice, da po zdravnikovih navodilih vodijo postrežbo bolnikov na raznih oddelkih.

jih razvaja, a druge o vsaki priliki zapostavlja, psuje in sramoti. Da to ne rodi dobrih posledic pri vzgoji, je le naravno.

(Dalje.)

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta.

V nujnih slučajih imata predsednik deželnega šolskega sveta — kakor predsednika krajnega in okrajnega šolskega sveta — pravico, ukreniti neposredne odredbe tudi v takih stvareh, katere se morajo sicer zbornu obravnavati, toda mora brez zamude in najpozneje v najbližnji seji dobiti si privolitev deželnega šolskega sveta. Vrhutega ima deželni predsednik (c. kr. namestnik) po svojih uradnikih izdelovati druge šolske zadeve, katerih ni treba zbornu obravnavati, in to pod svojo osebno odgovornostjo, vendar mora tudi v vsaki seji deželnega šolskega sveta poročati, kaj se je v medčasu rešilo tudi od teh manj važnih reči.

C. kr. deželni predsednik kot voditelj vseh šol in učiteljev v deželi nima torej v zadevi šolstva nič več pravic, kakor zakon vелеva. Toda njegovo dostojanstvo, katero dobiva v korist državnega reda in blagor ljudstva od presvetlega vladarja samega, daje mu poleg lepih pravic tudi višjo moč, vpliv in spoštovanje.

C. kr. deželni šolski nadzornik.

Deželni šolski nadzorniki imajo za vso deželo tisto nalogo in tiste pravice v didaktično-pedagogičnih zadevah, kakoršne imajo okrajni šolski nadzorniki za svoje okraje. Vrhutega imajo nadzorstvo nad krajnimi in okrajnimi šolskimi sveti. Deželni šolski nadzorniki imajo tudi voditi preskušnje in čuvati nad poslovanjem šolskih ravnateljev. Deželni načelnik pa sme za posamezne slučaje izročiti opravila te vrste tudi drugim udom deželnega šolskega sveta. Nadzorniki dajejo zastran svojega poslovanja poročila deželnemu šolskemu svetu, kateri zopet poroča ministrstvu za bogočastje in nauk. Za deželne šolske nadzornike je izdalo naučno ministrstvo dne 3. listopada 1898. l. novo inštrukcijo. Za nas učitelje je važno to navodilo v tem obziru, da imajo deželni šolski nadzorniki varovati učiteljev ugled, kedar hočejo v šoli pokazati, kako je kako reč uzorno in pravilno razlagati.

Pri konferencijah, katere skličejo pri priliki nadzoro- rovanja deželni šolski nadzorniki, smejo učitelji povedati svoje pritožbe in želje. Opomini in graje, katere imajo ti nadzorniki učiteljem izreči, ne smejo priti običajno na vrsto pri teh konferencijah, ampak nadzornik jih pove dotičnim v pričo šolskega ravnatelja, zlasti kadar se kdo v prvič graja. Naj bi se po teh inštrukcijah ravnali tudi c. kr. okrajni šolski nadzorniki.

C. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk.

Ta najvišja inštanca za šolstvo se pa ne peča samo s šolstvom, ampak veliko tudi s cerkvenimi zadevami in z raznovrstnimi veroizpovedanji. Ministrstvo ima v svojem področju vsesкупno šolstvo v državi, od ljudskih šol do vseučilišč. Zato je v ministrstvu vse polno oddelkov (departmanov), znabiti kakih 20, od katerih ima vsak zopet

vse polno uradnikov. Več oddelkov je tudi za razne panoge ljudskega šolstva, osobito za tiste panoge, katere spadajo neposredno v področje naučnega ministrstva, n. pr. aprobacija šolskih knjig in učil, imenovanje šolskih nadzornikov. Po potu rekurzov pride pa tudi vse polno raznovrstnih zadev do naučnega ministrstva v konečno rešitev, ako ne sledi naposled še pritožba na upravno sodišče.

(Dalje.)

Zmes.

XXIII.

Č. g. urednik! V začetku novega leta in novega stoletja se spodobi, da Vam želim srečno in plodonosno novo leto! Prepričan sem, da bode v novem letu mnogo klerikalnih strel prifrčalo na Vas, saj ste Vi naš strelovod za vse „Rešetarje“ in dopisnike, ki polnijo predale „Učit. Tov.“ s toli protiklerikalnim blagom.

Veselje je gledati, kako se porajajo novi „Rešetarji“. Ako pojde tako naprej, nas bode kmalu več kakor v Ribnici.

Tovariš Jelenc naj ne bode nič žalosten, da ne pojde v dunajski parlament. Dobro smo vedeli, da še bode mnogo dela in napa, da kedaj prodremo v volitvah tudi z učiteljskim kandidatom. Kako lepo pravi Göthe:

„Ach, was in tiefer Brust uns da entsprungen,
Was sich die Lippe schüchtern vorgelallt,
Missraten jetzt und jetzt vielleicht gelungen,
Verschlingt des wilden Augenblicks Gewalt.
Oft wenn es erst durch Jahre durchgedrungen,
Erscheint es in vollendeter Gestalt.“

Zmage pijani klerikalci so vpili, da je Jelenc s svojim propadom blamiral vse slovensko napredno učiteljstvo in celo dično „Zavezo“. Kaka logika! Vprašamo samo, ali je kanonik Sušnik blamiral vse kanonike, ali ali je Šuman blamiral vse dvorne svetnike itd.? Mislijo si gotovo, le blatimo in zasmehujmo jih, nekaj bode že obviselo.

Na Goriškem je v V. kuriji bil poslancem izvoljen vitez dr. Gregorčič, ljubljeneц naroda, z 20 glasovi laških klerikalcev! Laški klerikalni protikandidat je povedal v št. od 20. grudna „Eco“, da sme sprejeti kandidaturu le, ako mu to dovoli nadškof, drugače pa ne. („Ebbene, se l' Arcivescovo acconsente, accetto, e posso accettare, altrimenti no“). Iz tega je razvidno, da je duhovnik dr. Gregorčič kot poslanec v pesti svojega nadškofa, ki mora delati vse le z „višjim dovoljenjem“.

V eni št. „Sl. Naroda“ je bilo lani objavljeno pismo mariborskega škofa na dekana Žičkarja, iz katerega je razvidno, da je tudi poslanec Žičkar ponižni škofov služabnik. Lepi taki „neodvisni“ poslanci! Kaj pa dr. Nace Netopir?

Rešetar I.

Dopisi.

Kranjsko.

Z Notranjskega. Volitve so — hvala Bogu — za nekaj časa končane. Mnogo, mnogo smo se naučili v tem boju. Sicer je naš kandidat v peti skupini za sedaj propadel in temu se ni čuditi, vsaj je pa naš nasprotnik rabil vsa mogoča sredstva, klical je vse prebivalce celega pekla nad nas uboge liberalce, oznanjeval liki Peter Amijenski, da je vera v strašni nevarnosti in da hočemo

liberalci podreti vse božje hrame in tako dalje. Seveda, to je za sedaj še držalo. A ljudje se pa šele sedaj čudijo, kako je to, da nas ni vzel še „ta rogati“, ker smo volili liberalno. In to je pa boljše spoznanje kakor pa sto „Domoljubov“. Tudi v kmetskih skupinah smo padli, toda na Notranjskem jih je rešil edini Št. Peter; nam je treba samo tega naskočiti, pa je zmaga naša, seveda, ako bodo hoteli „klerikalci“ vzeti vse naše postojanke, jim bo pa zmanjkalo ne samo mož, temveč še preje smodnika.

Prisiljenega kandidata, penzioniranega dež. šol. nadzornika smo pa poslali nazaj v penzijo. Čudom se čudimo, zakaj je šel ta človek pravzaprav v pokoj, vsaj je še čil, kakor malokdo, vsaj tako je trdil „Slovenec“, ta pa nikdar ne laže. Toda g. urednik, skoro bi pozabil pisati o tem, kar sem se namenil. V nekem svojem dopisu pretečenega leta sem omenil — ko sem zabilježil nekaj vesti o goriškem dežel. učit. društvu, da si je to društvo izbralo za svoje glasilo „deutsch-öster. Lehrerzeitung“, ki vleče malce na „deutsch-national“. In skupil sem jo tedaj tako, da mi še danes po ušesih doni. „Edinost“ mi je posvetila kar cel uvoden članek, a „Slovenec“ ga je objavil skrčenega. Tendencia obeh listov je bila, da slovensko učiteljstvo jadra „unter deutscher Flagge“. Dobro, recimo — po mnenju teh listov — da jadramo slov. učitelji „unter deutscher Flagge“, toda na krovu smo pa vendar pravi pristni slovenski korenjaki.

Kaj bode pa sedaj — g. urednik! — porekla „Edinost“, ako je le kaj dosledna, in „Slovenec“ kot zastopnik kranskih doslednejšev (!?!), ko je „katoliško-narodna“ — o jej!! — stranka na Kranjskem vzela pod slovensko zastavo „deutsche Söldlinge“, na Goriškem pa Lahe!

Pričakujva, g. urednik, kak veter zapiha, ali bo „široko“, ali bo „Tornada“ ali pa samo „sapca“.

Iz Gorij. (Novi List.) Oni sramotilni članek o učiteljih, katerega je Učit. Tovarš celo dvakrat ponatisnil iz „Novega Lista“, sem bral prvič v našem bralnem društvu. List je ležal na mizi in sicer ravno ista številka, v kateri piše: „Povprečno gre govorica, da so učitelji lumpje t. j. pijanci, ponočnjaki, babjeki in kar je takega več. In ta govorica ni tako neopravičena.“ — Morebiti bi bil ta pamflet prezrl, a bil je ves z višnjevimi svinčnikom obrobjen in najsurovejši izrazi so bili vrhutega še podčrtani,* tako da me je oni članek že od daleč zbodel v oči. To dejstvo kaže, da se nekteri Gorjanci zelo zanimajo za šolo in učitelja, posebno takrat, kadar dobi učitelj — četudi po krivici — katero po hrbtu. Kaj so pa drugi Gorjanci mislili, ko so članek prebrali? Znano je, da ima naša šola izmed vseh šol v radovljiškem okraju — razun ene — že od nekdanj najslabši šolski obisk. Jako dvomim, če bodo zdaj raje pošiljali otroke v šolo, nego imeli bodo še večjo mržnjo do šole in učitelja. Seveda jih bo v teh mislih potrdila tudi agitacija pri zadnjih volitvah. Kdo je bil oni, ki je bil tako prijazen, da je s svinčnikom v roki odprl Gorjancem oči in jih opozoril na oni pamflet, ne vem, a prepričan sem, da ni imel poštenega namena, nego sta mu šola in posebno učitelj trn v peti. Saj s prstom kaže name češ: Taki lumpje so učitelji! Glejte, komu izročate svoje otroke v vzgojo in pouk! Ker napada večkrat dopisnik iz naše vasi v „Do-

moljubu“ šolo in laže o učitelju, je mogoče, da je to ena in ista oseba, ali pa so se že drugi naučili takih lepih lastnosti, kar bi ne bilo nič čudnega.

Pri občnem zboru bralnega društva, pri katerem bom predlagal, naj se „Novi List“ iz društva izključi, bom imel priliko spoznati — ako si bo upal zagovarjati svoje sovražno postopanje — dotičnega društvenika, ki ščuje Gorjance zoper učitelja. Vedel ga bodem vsaj zanaprej toliko ceniti in spoštovati, kolikor zasluži.

Ž.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Občni zbor „Slovenske šolske Matice“. Prvi občni zbor „Slovenske šolske Matice“ dne 29. m. m. v veliki dvorani „Mestnega doma“ se je prav sijajno izvršil ob navzočnosti kakih 150 členov duhovskega in posvetnega stanu, in to ravnatelj in profesorjev srednjih šol in učiteljskih, okrajnih šolskih nadzornikov, učiteljev in učiteljic meščanskih in ljudskih šol. Začasni predsednik, ravnatelj g. H. Schreiner, otvori zborovanje s trikratnim „Slava“-klicem Nj. Velicanstvu presvetlemu cesarju, čemur se zbor z navdušenjem odzove. Nato iskreno pozdravlja preblag. g. ljubljanskega župana Iv. Hribarja in vse zborovalce. G. predsednik z izbornim govorom razvija smoter pedagogike in sredstva v dosego tega smotra, razlaga pomen in namen novega društva ter izraža veselje, da so se združili na pedagogičnem polju srednje- in ljudskošolski učitelji v „Šolski Matici“, ki ni politično društvo, temuč imajo v njej prostora vsi vzgojevalni faktorji, naj so zasebno tega ali onega prepričanja. G. ljubljanski župan Ivan Hribar pozdravlja v daljšem in prelepem govoru „Šolsko Matico“ v imenu mesta, občinskega in mestnega šolskega sveta in v svojem imenu. Izmed obilice ljubljanskih in drugih društev so najpotrebnejša ona, ki skrbijo za narodno gospodarstvo in kulturo, a eno najiminitnejših kulturnih društev obeta postati „Šolska Matica“, ki združuje vse pedagogične pisateljske moči, in ima na čelu spretno pedagoge. Zato izraža svoje veselje nad ustanovitvijo tega eminentno kulturnega društva, ki hoče osredotočiti vse pedagogično-slovstveno delovanje v Ljubljani, kakor mu je bilo prej središče Krško, oziroma Maribor.

Tajnik, g. nadučitelj Fran Gabršek prečita došle brzojavke in poročila v dosedanjem delovanju začasnega odbora, razvija zgodovinski postanek „Šolske Matice“. Že leta 1886. ustanovljeno „Pedagogičsko društvo“ v Krškem se je na sličen način bavilo z izdavanjem pedagogičnih knjig. L. 1896. se je nameravalo to društvo premestiti v Ljubljano, a leta 1899. se je sklenilo ustanoviti novo društvo „Šolska Matica“. Začasni odbor je ukrenil vse potrebno, da se je ta misel uresničila. Matica namerava izdajati v prvi vrsti „Pedagogični letopis“, didaktiko (ukoslovje in specialno metodiko vseh učnih predmetov), knjigo realij, komentar k čitankam, občno pedagogiko (vzgojeslovje, dušeslovje, logiko itd.), zgodovino pedagogike, učne knjige itd. Prirediti hoče pedagogična predavanja po raznih krajih. Naprositi hoče nasvetovane in priznane pisatelje, da prevzamejo pisanje društvenih knjig. Dela bode veliko, a odbor se ga ne straši, zlasti ker vidi, da tudi na višjem mestu to kulturno prizadevanje z veseljem pozdravljajo. „Šolski Matici“ je do sedaj pristopilo 592 rednih in 8 ustanovnih členov, in je upati, da naraste s pomočjo marljivih poverjenikov to število skoro na 1000, zlasti ker se bode v kratkem poverjeništvu pomnožilo.

Iz poročila blagajnika, gosp. ravnatelja Andr. Senekoviča je posneti, da je plačalo do sedaj 459 rednih in ustanovnih členov 2036 kron udnine, in to učiteljev in učiteljic srednjih šol, učiteljskih in ljudskih šol, duhovniških in posvetnih, okrajnih in krajnih šolskih svetov, ljudskih šol in neučiteljev, a večina poverjenikov še ni

*) Pravijo, da je bil ta pamflet spisan in objavljen dogovorno in sporazumno z vodstvom klerikalne stranke v Ljubljani. Razposlali so ga v več iztisih med ljudstvo z grdim namenom, da oškodijo novo šolo in očrni učiteljstvo.

vposlala prispevkov. Najugodnejši čas za nabiranje društvenikov bodo okrajne učiteljske konference.

V odbor, ki se je takoj konstituiral, so bili za prihodnje triletnje per acclamationem izvoljeni: predsednikom g. učiteljski ravnatelj H. Schreiner; kot odborniki in sicer za Kranjsko: g. učiteljski ravnatelj Fr. Hubad podpredsednikom, g. nadučitelj Fr. Gabršek tajnikom, g. gimnazijski ravnatelj Andrej Senekovič blagajnikom, g. učitelj Jakob Dimnik knjižničarjem; za Štajersko: gosp. učiteljski profesor in okrajni šolski nadzornik dr. Janko Bezjak in g. nadučitelj Vekoslav Strmšek; za Primorsko in Koroško: g. učiteljski profesor Viktor Bežek in okrajni šolski nadzornik Fran Finžgar. Namestniki: za Kranjsko g. okrajni šolski nadzornik Andr. Žumer, za Štajersko g. nadučitelj Josip Mešiček za Primorsko in Koroško g. učiteljski profesor Josip Apih. Urednikom društvenih objav je bil izvoljen g. okrajni šolski nadzornik, profesor Fran Levec. Presojevalci računov so: g. gimnazijski profesor dr. Ivan Svetina, g. učiteljski profesor Ivan Macher in g. učitelj Ivan Krulec.

Občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. V soboto, dne 29. m. m. je ob 8. uri zjutraj zborovalo v „Narodnem domu“ „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. Predsednik And. Žumer pozdravi navzoče društvenike ter jim priporoča, naj še vsakdo skuša v svojem kraju pridobiti društvu novih členov in podpornikov, da tako čimprej dosežemo zastavljeni si smoter: zgraditi poslopje, v katerem bi se za učiteljske sirote skrbelo v gmotnem in moralnem oziru. V ta namen zbira društvo doneske poleg članarine po svojih krajcarskih knjižnicah, s prirejanjem koncertov in veselice (lani nad 500 K) in podpornimi darovi; največ pa prinaša društvu njegov „gospodarski program“ (lani čez 1000 K). Vseh dohodkov je bilo lani 2254-56 K; vsega premoženja se je v šestih letih društvenega obstanka nabralo 12.871-10 K. G. blagajniku Dimniku, na katerega ramenih sloni večinoma vse društveno delovanje, kateri je ustanovil tudi „gospodarski program“, izreče občni zbor na predlog g. Žumra za njegovo trudoljubivo delovanje v korist društva zahvalo.

V odbor so bili izvoljeni: And. Žumer predsednik, Fr. Gabršek in Jožef Cepuder I. in II. podpredsednik, Juraj Režek tajnik, Jakob Dimnik blagajnik in odborniki Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Ivan Krulec in Janko Likar.

XXXI. občni zbor deželnega slovenskega učiteljskega društva se je vršil dne 29. m. m. v „Nar. domu“. Društveni predsednik J. Režek iskreno pozdravi v prav mnogobrojnem številu zbrano učiteljstvo, kar mu je zopetni dokaz, da se učiteljstvo zaveda dolžnosti do svojega deželnega društva, katero se že 31 let trudi povzdigniti naše narodno šolstvo in pripomoči učiteljstvu do boljšega gmotnega stanja in do v zakonu mu zajamčenih pravic. Resni in težki so današnji časi za naše učiteljstvo, zato je treba, da še tesneje združimo svoje vrste; ker čimbolj se bomo oklepali svojega deželnega društva, temprej bomo dospeli do svojih opravičenih zahtev. V slogi je uspeh! Da bi pa toliko prej dospeli do tega, poganja se naše učiteljstvo že nekaj let za to, da bi v zakonodajalne zборе prišel tudi kak naš tovariš, ki bi ondi ob šolskih in učiteljskih vprašanjih povzdignil strokovnjaški svoj glas. Letos se je bil napravil v tem oziru prvi poskus, ki se nam pa ni uresničil še to pot. Vendar smemo veseli biti, da je storjen začetek in hvaležni smemo biti stranki, ki je z vso vnemo podpirala to kandidaturo; posebno zahvalo pa smo dolžni svojemu tovarišu L. Jelencu, ki se je žrtvoval za ta prvi poskus in neustrašeno šel v boj proti onemu krivemu preroku, ki trdi, da je naša šola prokletstvo za ljudstvo. (Viharno ploskanje in klici: Živio Jelenc!) Dalje se spominja stoletnice rojstva Slomška in Prešerna, ki sta kot buditelja, učitelja in vodnika našemu narodu kazala pot iz duševne teme k svetli luči izomike in napredka. Zbor navdušeno zakliče „Slava!“ spominu teh dveh naših duševnih velikanov.

Končno se v vznešenih besedah spominja lanske sedemdesetletnice presvetlega cesarja, ki je z novim šolskim zakonom postavil šolo na trdno podlago in osvobodil učiteljstvo težkega jarma sužnosti. Temu svojemu velikemu dobrotniku in mogočnemu zaščitniku zakličejo zborovalci navdušeno trikratni „Slava!“

Namesto odsotnega tajnika poroča predsednik o korakih in vspehih lanskimi sklepi ter o drugem odborovem delovanju, kar vse pa je učiteljstvu že itak znano iz „Učit. Tovariša“. Blagajnik Fr. Črnagoj poroča da ima društvo po vseh odbitih šroških še 602-92 K premoženja in terjatev na zaostali naročnini za „Učit. Tovariša“ okroglih 2000 K. Društvo je člen „Slovenske Matice“, „Slov. planinskega društva“ ter pokrovitelj pri družbi sv. Cirila in Metoda in pri „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta“. Zbor dovoli tudi za Prešernov spomenik 50 K. Izmed sklepov sta pa posebne važnosti: da se prenaredi disciplinarni zakon, in da se ob začetku počitnic skliče shod, na katerem naj vse naše učiteljstvo skupno povzdigne svoj glas proti obrekovalcem naše šole in učiteljstva ter na končno uresničenje opravičenih svojih zahtev.

Občni zbor „Društva slovenskih učiteljic“. Dne 29. grudna ob 10. uri dop. je zborovalo društvo slov. učiteljic v „Nar. domu“. Zborovanje je s kratkim pozdravom na navzoče člane in goste otvorila K. Demšar namesto obolele predsednice A. Zupan-ove. Po tem pozdravu prečitala je tajnica J. Miklavčič zapisnik vlandskega zborovanja ter podala na to obširno poročilo o delovanjudruštva o baš preteklem letu. Društvo je bilo vložilo na vis. dež. zbor peticijo, obsežajočo tri prošnje: a) za remunercijo ž. roč. del učiteljici, ki ga oskrbuje, event. za nastavljanje učiteljic roč. del na večrazrednicah; b) za povrnitev onih 10%^o, ki so se po novem osebnem statusu odvzeli učiteljicam v prvih dveh plač. razredih — in c) za ustanovitev meščanskih šol za dekleta, kakor za uravnavo pravnih razmer učiteljic, ki bodo delovale na teh šolah. Sl. dež. zbor ni ugovarjal tej prošnji, kar pa ne bode oviralo, da društvo opetovčno ponovi svoje prošnje, dokler ne doseže svojega smotra. Odbor se je nadalje posvetoval o novo osnovanih pravilih, po katerih se ima društvo preosnovati (kakor hitro bodo nova pravila potrjena) v glavno društvo z 2 K prispevka na leto — z oddolkom boln. podp. blagajne, katere pravila se nahajajo v „dodatku“ novih pravil. — Tajnica omenja nadalje neljubo ji opazovanje, da še kolegije hujskajo zoper svoje društvo, češ, da je osnovano v nasprotstvo učiteljskim društvom! Da temu ni tako, svedočijo vendar še pravila — treba pa tudi, da zastopnice okrajev po možnosti skrbe, da se taki napačni nazori ne bodo širili. Seveda imajo enaka hujskanja uspeh le pri onih, ki se naših zborovanj ne udeležijo. — V svrhu dosege permanentno znižane vožnje na naših železnicah je društvo stopilo z dunajskim društvom učiteljic, ter se obrne še do čeških, da skupno delujemo za ta smoter. — Nadalje se spominja vsled omožitve izstopivših in umrlih članov; prvim odpošlje pozdrave — mej drugim pa obžaluje izgubo vrle in vnete sotrudnice Ivanke Vidic. Društvo je položilo na nje rakev venec s trakovi in napisom: društvo učiteljic — svoji odbornici: Navzoče se v znak žalosti dvignejo s sedežev.

Slednjič prečita tajnica še pismo izjavo obolele predsednice, da se vsled bolehnosti ne more udeležiti zborovanja in radi tega tudi ne more nadalje sprejeti izvolitve v odbor.

Na to poročilo sledi izvestje blagajničarice, iz katerega posnamemo, da ima društvo 721 kron 60 vin. čistega premoženja. Pregledovalkama računov se izvolita A. Podrekar in A. Moos.

Referat O. Sittigove „Naša organizacija“ prečita K. Drol, ker je referentinja vsled boleznii bila zadržana. V tem izbornem referatu naglašajo poročevalka potrebo tesne organizacije učiteljic za doseg izključno stanovskih interesov učiteljic, a obenem naglašajo tudi potrebo solidnega postopanja z učitelji, kjer se gre za skupne interese!

— Izreče se tudi zoper prepoved omožitve, se poteguje za remuneracijo ženskih ročnih del, oziroma namestitvev industrialnih učiteljic, kajti dosedanje razmere izkoriščajo žensko moč — za večje, utrudljivejše delo odmerja se ji manjša plača! Omenja tudi, da bi bila dolžnost društva, petezati se za volilno pravico učiteljic, kajti vsaka izmed nas se čuti državljanka, kateri je pri srcu blagor in sreča domovine! Vendar pa je pomisliti, da je ta pravica v roki nezavednega človeka nevarno orodje — zato nasvetuje, da se vsaka izmed nas posveti resnemu delu, da si pridobi kolikor toliko jasne pojme o svojem položaju kot državljanka. — Ker se to poročilo objavi v celoti, zadostuj toliko.

Nato so se prečitala nova pravila, ki so bila z odobravanjem vzprejeta. Pri volitvi odbora je bila izvoljena K. Drol za predsednico in Vida Zupančič za drugo tajnico; ostali odbor je ostal stari.

Pri nasvetih in predlogih stavila je V. Zupančič predlog: naj se društvo obrne s prošnjo na visoki deželni šolski svet, da slavnoisti ukrene, da se učiteljske službe v bodočene bodo oddajale kar po domače „pod roko“, temveč zakonitim putem, z razpisom! Naj se prosi, da se razpišejo službe v Kamniku, Zagorju, na Vrhniki i. dr., kjer se — deloma že drugič — nameravajo popolniti stalna in važna mesta s provizoričnimi močmi, starejšim in zaslužnim učiteljicam pa je s tem onemogočeno vsako izboljšanje stanu! — Jednoglasno vsprejeto.

Predlog, naj društvo pristopi „Zavezi“, se je stavil od več strani. Na ta predlog javi tajnica, da društvo danes zboruje še na podlagi dosedanjih pravil, po katerih (kot hranilnega društva) ne more pristopiti „Zavezi“ že zaradi prispevkov ne! Da pa je solidarno z učiteljskimi društvi, kjer se gre za skupne interese, je po sebi umevno, saj so člani našega društva do malih izjem tudi člani okraških učiteljskih društev, in kot taki tudi člani „Zaveze“. — Naše društvo mora predvsem samo sebi pridobiti tál, samo v sebi se ukrepi! Društvo združuj v sebi vse učiteljice, navdušuj jih za resno delo vzgoje mladinske — pa tudi za resno delo lastnega spopolnjevanja! — Ta smoter, kakor tudi blaga misel, pomoči svojim članom v slučaju bolezni z gmotnimi sredstvi — je vodil ustanoviteljice društva. — V tem smislu: naj se počaka, da se društvo samo v sebi ukrepi in ojači na podlagi novih pravil, se je glasil tudi predlog tovarišice Helene Arkove.

Jubilejska samopomoč. P. n. udom „Jubilejska samopomoč“ razposlal sem o novem letu poštne položnice, da vplačajo za zadnji slučaj smrti, eventualno tudi letnino za 1901. Veliko se jih je že odzvalo, tisti pa, ki še tega storili niso, upam, da v kratkem store. Prosim denar vpošiljati le po poštni položnici, delo je meni olajšano, a poština je vže zaračunjena. Le kdor je položnico zgubil, naj se posluži nakaznice. Naslovljati je „Samopomoč“, Ig pri Ljubljani.

Fr. Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 2. dan svečana (na svečnico) ob 11. uri dopoldne v Šmarji po sledečem vzporedi:

1. Zapisnik in dopisi.
2. Poročilo o zborovanju „Šolske matice“.
3. Pretresovanje pravil „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“.
4. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo.
5. Volitev odbora.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Celje. (Vabilo.) „Učit. društvo za celjski in laški okraj“ ima dne 2. svečana t. l. ob 11. uri dopoldne v ok. deški šoli svoje redno zborovanje. Vzpored:

1. Zapisnik.
2. Petje. (Pela se bode pesem „Slovenski svet, ti si krasan“. Moh. pesm. II. št. 7. Pevci naj se pol ure pred zborovanjem snidejo k pevski vaji!

3. Poročilo o lanskim društvenih računih, g. Čulek.
4. Društvene zadeve in nasveti.
5. Eventualno podavanje.
6. Iz šolske prakse.

K obilni udeležbi prav vljudno vabi

Armin Gradišnik.
t. č. predsednik.

Učit. društvo za mariborsko okolico zboruje mesto 3. prosinca, kakor se je bilo naznanilo in zaradi nastalih zaprek odpovedalo, gotovo 7. dne svečana meseca po istem vzporedi.

Odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 3. prosinca t. l. ob precej veliki udeležbi.

Po običajnem pozdravu otvori g. predsednik zborovanje, želeč vsem veselo novo leto. Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri; društvu došli dopisi se preberejo in vzamejo na znanje. O društvenem delovanju v minulem letu poroča g. predsednik. Število udov se je pomnožilo za 6. Zborovali smo šestkrat; eno zborovanje je bilo združeno z majniškim izletom, pri katerem je predaval g. dr. Bezjak o „Prešernovem sonetnem vencu“. Dalje smo slišali še pet drugih predavanj.

Nato poroča g. predsednik o prvem občnem zboru. „Slov. šolske Matice“. Poslušalci so sledili z zanimanjem njegovim besedam, ki so pričale o velikem pomenu tega na novo ustanovljenega društva.

Blagajnik, g. Kavkler, objavi, da je stanje društvene blagajnice sicer navidezno dobro, a v resnici slabo. Izvoljena pregledovalca računov sta g. Kajnih in gđc. Lapajne. Knjižnica je v jako dobrem stanu; pomnožila se je v preteklem letu za 50 knjig, katere so podarili deloma hranilnica, Slov. Matica in Dr. sv. Mohora. — Sklene se dalje, da se naročijo sledeči časopisi, oziroma knjige: „Uč. Tovariš“, „Popotnik“, „Schul- und Lehrerzeitung“, „Zvonček“, „Ljublj. Zvon“, „Glasbena Zora“, „Glasbena Matica“, „Slov. Matica“, „Šolska Matica“ in „Hribarjev koledar“. — Ko prebere g. predsednik pismo g. Brinarja, v katerem nas zagotavlja, da hoče svoj rokopis „Slomšek kot pedagog“ predrugečiti po nazorih in popravkih ocenjevalca g. dr. Bezjaka, predlaga gosp. Kavkler, da izroči društvo pisatelju častno nagrado, kar se sprejme enoglasno.

V novi odbor so bili izvoljeni: g. Šorn, predsednik, g. Kavkler, podpredsednik in blagajnik, gg. Bučar in Muška, tajnika, g. Kavkler, knjižničarka, g. Zupančič, pevovodja in za odbornika gg. Ogorelec in Meško. Prihodnje zborovanje se vrši dne 6. svečana t. l.

O zborovanju Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva. Dne 2. grudna zbralo se nas je nad 20 udov v posojilničnih prostorih prijaznega in gostoljubnega Šmarja. Ta dan imeli smo res posebno srečo, akoravno nam je Perun nagajal s svojim dežjem, a vdeležba je bila vendar dobra. Na novo so društvu pristopili: gospa Brinarjeva in pa gospice Kalšek, Kočever, Maht in Zupančič. Vse nove člane pozdravil je gosp. predsednik. Spominjal se je pa tudi sedemdesetletnice cesarjeve in stoletnice našega pesnika-prvaka Prešerna. Tudi naše društvo spomnilo se je njega, ki je pel:

„Vremena Kranjcem bodo se zjasnila,
in lepše solnce nego prej sijalo.“

Nabralo se je med udi okolo 30 K za Prešernov spomenik. Temu je sledilo kratko poročilo o zavezinem zborovanju, kjer se je posebno naglašalo, da učiteljstvo ni nasprotno verski vzgoji, da se pa ne more ogrevati za klerikalizem, kojega spaja duhovščina z vero. Slišali smo tudi poročilo o zborovanju društvenih predsednikov v Celju, kjer se je postavil kandidatom pete kurije velezaslužni g. Dragotin Hribar; sklepalo se je tudi o Zavezi štaj. slov. uč. društev. Sestavljanje pravil poverilo se je g. Strmšku. Le-ta bode ta pravila v kratkem po časopisih razglasil, potem jih pa predložil v potrjenje, ako jim ne bode ugovarjalo kako društvo.

Jako zanimiva bila so vprašanja iz vprašalne skrinjice. Evo jih:

1. Kedo naj obravnava zamude, ki jih zakrivijo otroci iz drugih šolskih okolišev?

Odgovor: Tisti krajni šolski svet, ki sprejme otroka, prevzame s tem tudi odgovornost za redno šolsko obiskovanje.

2. Kaj bi bilo storiti, da dobimo po vseh slovenskih solah enake črke?

Odgovor: „Šolska Matica“ ali pa „Zaveza“ naj izda črkopis, kojega se poprime vse slovensko učiteljstvo.

3. Kaj se ima storiti, da se oživi naše društveno življenje?

Odgovor: Učitelji morajo drug drugemu več zaupati. Vedno se čuje izgovor: „Bi že bil prišel, pa mislil sem, da ne bomo sklepni. Ako bode vsak mislil tako, potem bode slaba. Verjeti je torej treba medsebojnim obljubam, potem pa bomo vedno zbrani polnoštevilno. Tudi petje oživi društveno življenje.“

4. Ali je „zakonito opravičeno“ postopanje učiteljevo, ako prisostvuje kot župan volilni komisiji med šolskim časom, ter obvesti o tem pravočasno šolsko vodstvo?

Odgovor: To postopanje je popolnoma pravilno, zakaj, ako zakon dovoljuje učitelju župansko čast, potem mu mora eo ipso dovoliti izvrševanje županovih dolžnostij tudi med šolskim časom v takih slučajih, kjer je treba paziti na mir in red, zakaj edino župan je za vse odgovoren.

Prihodnje zborovanje vršilo se bode dne 2. svečana ob 10. uri dopoldan v Šmarju. Govorila bodeta gg. Brinar in Debelak o slovenskem črkopisu, vršile se bodo volitve, nastopil pa bode baje tudi naš novi pevski zbor. Gotovo bode privabila lepa slovenska pesem tudi vse martinčke k zborovanju v blaženem predpustnem času!

Zborovanje brežiško-sevniškega učit. društva dne 8. grudna 1900 je bilo izredno dobro obiskano. Predsednik, gosp. Knapič, pozdravi udeležence kar najpristroneje, spominja se v toplih besedah prezgodaj umrlega kolegičnega tovariša g. Avgustinčiča, predstavi društvu novopristopivše ude gđc. Lunder in Piller ter gg. Arnškega in Kuharja. Kot gost je prisostoval temu zborovanju g. Lavrenčak iz Brežic. Gdč. zapisnikarica je nato prečitala izborni sestavljen zaspisnik o zadnjem zborovanju. Izmed dopisov je posebno povdarjati vabilo odbora „Slovenske šolske Matice“. Temu se je odzvalo 8 društvnikov ter pristopilo temu vevlačnemu podjetju. Od „Šolske Matice“ si obetamo mnogo, ker vemo, koliko so storila slična podjetja v procvit šolstva pri drugih narodih. Dal Bog, da bi se lepo razvijala tudi naša „Matica!“ Prof. dr. Glaser vabi potom društvenega vodstva društvenike k „Slov. Matici“. Tudi ona je vredna vse podpore. Dne 11. listopada 1900 je sklical centralni odbor spodnještajerskih uč. društev sejo, o kateri je poročal tovariš g. Knapič. Sosebno je ugajal sklep o državno-zborskih volitvah. Edino kandidaturo g. Hribarja se je sklenilo soglasno podpirati, ker je bil odbor prepričan, da bode g. Hribar po svojih močeh deloval za prospeh šole. Društvo se je izreklo za predlog uč. društva graške okolice, glede obnovitve „Lehrerbunda“. Tako bi se jednostavnim potom združili tovariši slov. in nem. narodnosti k skupnemu delovanju. Sloge nam je potreba! Kar je bilo mogoče na Goriškem, je mogoče tudi pri nas, le dobre volje je treba in prave stanovske zavesti. Tovariš g. Tominc je poročal o zadnjem zborovanju „Zaveze“. Njegovo poročilo se je vzelo pohvalno na znanje, prav tako se je izrekla zahvala vsem delegatom. Tovariš g. Knapič je opisoval na podlagi Trunkove knjige „Eine Schulreise“ šolstvo v Nemčiji prav zanimivo. Tudi njemu se je društvo zahvalilo.

Književnost in umetnost.

Mladinska knjižnica. Izdaja „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. I. zvezek. V Ljubljani. Založil L. Schwentner. 1900. Cena v pol platno vezani knjigi 80 h, po pošti 90 h. Naslovni list je priredil arhitekt Jager na Dunaju.

Prvi zvezek te željno pričakovane knjižnice prinaša dve lepi povesti iz peresa znanega mladinskega pisatelja g. Josipa Brinarja in sicer: I. „Medvedji lov“ in II. „Čukova gostija“. Te povesti je nagradil „Češko-slovenski spolek v Pragi“. Prelepo knjižico kar najtopleje priporočamo za šolarske knjižnice in trdno pričakujemo, da je ne bo šole na Slovenskem brez te prekrasne knjige. Torej, le hitro po njej, da izide čim prej II. zvezek naše „mladinske knjižnice“.

„Zvonček“, list s podobami za slovensko mladino, je začel svoj drugi letnik. 1. številka ima to-le vsebino: Božič... Zložil J. Stepenko. — Uspavanka. Zložila Vida. — „Krnc, a kje si ti?“ Zložil Oton Zupančič. — Tepeznica. Zložil A. M. Rostov. — Nove jaslice. Spisal Ivo Trošt. — Človek — živali. Spisal St. Pergula. — Molitev (s podobo v barvi). Zložil Modest. — In ga bom (s podobo). Spisal Igor. — Bolna mati. Pravljičica (s podobo). Spisal P. Petrovič. — Trije medvedi (s podobo). Spisal Ivo Trošt. — Zima. Zložil J. Stepenko. — Rebus. Priobčil Fr. Petrič. — Drobiž. „Zvonček“, ta najboljši in najlepši list za mladino, iznova toplo priporočamo. Za vse leto stoji le 5 K. Naj bi ne bilo slovenske družine brez lepega „Zvončka!“ Arhitekt Jager je priredil za „Zvonček“ lepo novo glavo.

Slovanska knjižnica prinaša v III. zvezku nadaljevanje L. Tolstega: „Vstajenje“. Cena 40 h. „Slov. knjiž.“ prav toplo priporočamo.

Slavjanska Lira. Tamburaški glasbeni list. Izdajatelj in zalagatelj H. Vogrič. Tolmin (Goriško.) Cena za celo 15 K, pol leta 8 K. „Sl. L.“ bo dobro došla tamburaškim zborom.

Skladbe ranj. Hr. Volariča. — Nadopolni in ploviti skladatelj Hrabroslav Volarič, poslednjič učitelj v Devinu, je umrl že jeseni l. 1895. Nagrobni spominek dobi šele letos. — Tudi so šele te dni izšle v tisku nekatere njegove skladbe.

„Zaveza“ učitelj. društev je sklenila takoj po smrti, da naj se izdajajo Volaričeve skladbe v korist uboge rodbine. (Udova in štirje otroci, ki živijo v Gorici, Gosposka ulica 7, v hiši „Goriške ljudske posojilnice“). Ali to nalogo je prevzela vdova sama. Dolgo ni bilo človeka, ki bi skladbe kritično pregledal in uredil. Naposled se je usmilil vdove znani glasbenik g. Jos. Čerin na Dunaju, ki je oskrbel prvi zvezek — samospeve, ki niso še doslej nikjer tiskani.

Lično tiskan zvezek v navadni veliki obliki nosi naslov:

Hrabroslav Volarič. Skladbe I. Samospevi s klavirjem. Založila Franja Volaričeva. Izdal Josip Čerin. Cena 3 krone. — Na naslovni strani je tudi prav dobra slika umrlega Andreja Volariča.

Zvezek obsega v krasnem Eberlovem izdelku 25 velikih strani. In cena je le — 3 krone! Pač majhen dobček za ubogo rodbino, ako bo tudi res v kratkem prodanih vseh 400 iztisov! Samospevi so ti-le: 1. „Oj rožmarin“ (A. Pin). 2. „Biserji“ (Sim. Gregorčič). 3. „Ne žaluj!“ (Svojmir). 4. „Dekliški vzdih“ (Fr. Gestrin). 5. „Pregovorjena otožnost“ (Pavlina Pakkova). 6. „Dekliška tožba“. 7. „Pogled v nedolžno oko“ (Sim. Gregorčič). 8. „Ledene rože“ (Ant. Aškerc). 9. „Zopet solze“ (Jos. Stritar). 10. „Zvonček“ (Janko Leban).

Dobrih samospevov s spremljevanjem klavirja Slovenci nimamo v izobilju. Zato smo uverjeni, da posežejo po tem delu vsi oni Slovenci in Slovenke, ki imajo klavir v hiši ali se sploh bavijo s petjem. Vsekakor tudi vsa naša društva. — Uboga rodbina skladateljeva se živi v mizerno pokojnino 20 gld. na mesec. Rojaki, sezite takoj po teh skladbah, ker s tem izvršite tudi samaritansko delo usmiljenja nasproti nesrečni rodbini toli nadarjenega skladatelja. — Naroča se edino le v Gorici pri vdovi Franji Volaričevi, Gosposka ulica št. 7. — Cena po pošti 3 krone 10 vin.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Vrhniško učiteljestvo namesto venca na grob r. učiteljici Ivani Vidic 14 K; g. G. Koželj, učitelj v Št. Gotardu 1 K.

Smrtna kosa. Štefan Kovačič, nadučitelj pri sv. Marjeti ob Pesnici je umrl dne 2. grudna m. l. — V Železnikih je umrla učiteljica gđ. Ana Rekar in pri sv. Križu na Vipavskem pa gđ. Katinka Cej. N. v. m. p.!

„Slovenec“ in „pranger“. Kedar se „Slovenec“ ali pa kak drug klerikalen list poteza za pravice in ugled šole in učiteljstva, ali pa za pravico in ugled posameznikov iz učiteljskega stanu, se nam zdi, kakor bi se sestradan volk pravdal in potezal za ovco, da bi jo ohranil pri življenju. S svojim „prangerjem“ z dne 11. t. m., v katerem je izbljuval ves svoj „Schimpflexikon“ na naš list, klical na pomoč vlado in državno pravdnštvo, grozil z „velikim zvonom“ ter z tožbami na Dunaju, lovi kaline in izdajice, ter se bje bahato na svoje klerikalne prsi, češ, mi smo mi, mi imamo moč in veljavo, za nami je ljudstvo (o jej!), za nami mora torej tudi učiteljestvo. Kaj mislite, klerikalna gospoda, da je učiteljestvo res tako kratkovidno, da bi ne videlo, da komaj čakate trenutka, da bi za vselej obračunali z učiteljstvom; prvi pa pridejo vselej na vrsto izdajice, zakaj: „Den Verrath liebt man, den Verräther aber verachtet man und wirft ihn hinaus, nachdem er sein Werk gethan“. Capito?

V isti številki, ko predbaciva našemu listu „pranger“, pa postavlja na svoj klerikalni „pranger“ učitelja Režeka ter se neče prav nič spominjati, da je prvi postavil na „pranger“ vse časti vrednega, miroljubnega boštanskega župnika, g. Brceta! Seveda, klerikalci merijo in režejo vedno tako, kakor edino le njim ugaja!

Vera peša. Župnik J. L. na Notranjskem že od 8. listopada m. l. ne pride v šolo samo zato, ker je učiteljestvo te šole liberalno. Vsaki teden zamudi 6 ur veronauka. Ni čuda torej, če vera peša! Učiteljestvo nado-mestuje te ure prostovoljno s svojimi predmeti. To je sicer lepo, vendar nagrade in tudi pohvalnega pisma od knezoškofijstva, kakoršno je dobil svoje dni g. R. Z. iz Reteč pri Škofji Loki (glej 1. številko t. l.) ne bo. Najbolje bi bilo, če naznani vodstvo ta slučaj potom okrajnega šolskega sveta knezoškofijskemu ordinarijatu. Seveda izdalo bržkone ne bo nič, ker imajo ti gospodje samo pravice a nič dolžnosti.

Deželno „Slovensko učiteljsko društvo“ je izvolilo pri zadnjem obnem zborovanju nov odbor, kateri se je v svoji prvi seji takole konstituiral: Režek Juraj, predsednik; Jelenc Luka, podpredsednik; Furlan Jakob, tajnik; Črnagoj Francišek, blagajnik. Odborniki: Dimnik Jakob, Gabršek Francišek, Letnar Lovro, Likar Janko in Verbič Jožef.

C. kr. mestni šolski svet je imel v soboto, dne 15. grudna l. l., redno sejo, o katere razpravah smo prejeli nastopno poročilo. Potem ko proglasi predsednik sklepčnost in pozdravi navzočne, preide se na dnevni red in se dovoli nekemu vnanjemu, lokalno izključenemu učencu vsprejem v II. mestno deško petrazrednico. Hospitantko Karolino Zehrerjevo na I. mestnem slovenskem otroškem vrtcu, sklene se pri občinskem svetu priporočiti za primerno remuneracijo. Prošnjo „društva evangelijskih gospa“ za dovolitev otvoritve zasebnega otroškega vrtca v prostorih bivše evangelijske šole je c. kr. deželnemu šolskemu svetu predložiti v konečno rešitev. Za podelitev dveh na novo ustanovljenih služeb na mestni nemški dekliški osemrazrednici stavita se c. kr. deželnemu šolskemu svetu terno-predloga. Sklene se

c. kr. deželnemu šolskemu svetu priporočiti, naj bi se vodstva vseh šol ljubljanskega mestnega okoliša odvezala od klasifikovanja učencev in učenk I. razreda koncem prvega četrtletja. Na znanje se vzame, da je bilo radi razširjajoče se škrlatice in davice zatvoriti pouk na vseh ljubljanskih mestnih šolah in otroških vrtcih za dōbo od 15. grudna t. l. do konca božičnih počitnic. Med počitnicami se bodo vsi šolski prostori temeljito osnažili in razkužili. Tudi po počitnicah bo vsem od boleznih prizadetim otrokom dovoljen vstop v šolo le, če se izkažejo z uradnim privolilom. Prošnja vodstva notranje uršulinske šole, da bi se dovolila mala prememba v božičnih počitnicah, se priporoči c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Prošnje snujočega se „ženskega telovadnega društva“, da bi smele učenke mestnih šol v tamošnjem društvu telovaditi, se ima pod gotovimi pogoji ugoditi.

Reši se več prošenj za izpust iz vsakdanje šole. Prošnjo vodje „Marijanišča“ za spregled vsposobljenosti za vodstvo zasebne ljudske šole v tem zavodu je na višjem mestu priporočiti.

Službene razpredelnice (Die Dienstestabellen) so koleka proste. C. kr. finančno ministrstvo je z razglasom z dne 23. vel. srp. 1900, šte. 51.154 odločilo to zadevo vsled ugovora učitelja August. Neckerja.

Štaj. dež. šolski svet je odločil, da se enorazrednica pri Sv. Emi. okraj Šmarje, razširi v dvorazrednico.

Slomšekova proslava. Ptujsko učit. društvo je prisodilo Slomškovo nagrado za najboljši spis v proslavo Slomškovih stolotnic gosp. Brinarju ml. Spis je pregledal okraj. šol. nadzornik dr. Janko Bezjak v Mariboru.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Remšniku se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po II. krajevnem razredu in s prostim stanovanjem.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, opremljene z dokazom avstrijskega državljanstva, z izpričevalom zrelostnega izpita in učne usposobljenosti do 10. svečna 1901. l. krajnemu šolskemu svetu v Remšniku, p. Mahrenberg.

Okrajni šolski svet v Mahrenbergu, dne 12. prosinca 1901.

Št. 54

Primorsko.

o. šol. sv. V tem okraju je stalno popolniti:

1. nadučiteljsko mesto na dvorazrednici na Repentabru,
 2. učiteljsko-voditeljsko mesto na enorazrednici v Kobljeglavi.
- Prošnje, pravilno opremljene, je poslati predpisanim potom v dobi 6 tednov po razglasitvi v uradnem časopisu tukajšnjemu uradu. Zakoniti prejemki so določeni v deželnem zakonu z dne 6. vinotoka 1900 zak. in ukaz. št. 26.

C. kr. okrajni šolski svet Sežana, 8. prosinca 1901.

Dr. Laharnar, l. r.

Listnica uredništva:

G. Rešetar II.: Mogoče že prihodnjič. Prosimo potrpljenja. — **Na Gorenjsko:** Vaš članek: „Učiteljica, bivša svinjska dekla“ bomo priobčili prihodnjič. — **Na Notranjsko:** Nekaj bomo uporabili že v prihodnji številki. — **Na Štajersko:** Prihodnjič! — G. N. K.: Torej, le po njem, kedar bo zabavljaj čez naš stan. Bomo dragevolje priobčili. — **Na Dolenjsko:** Prosimo, oprostite, še ni bilo mogoče; bržkone prihodnjič. — G. Lajoš: Ob priliki bomo vse uporabili.

Listnica upravnštva:

2. in 3. številko smo poslali le naročnikom, t. j. tistim, ki so se naročili na naš list potom poštne nakaznice ali pa dopisnice. Kdor hoče prejemati naš list, naj se požuri z naročnino. Novim naročnikom postrežemo lahko še z vsemi števkami. Tovariši in tovarišice, širite naš list, saj je edini zagovornik nove šole in naprednega učiteljstva!

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznaniila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/5 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.